279342 - Çocukların asabiyetini kontrol etmek

Soru

Biri 2 diğeri 4 yaşında iki kızım bulunmaktadır, çocuklarımın terbiyesinde çok zorluk çekiyorum. Her ne kadar onlarla yumuşak davranmaya çalışsam da işin sonunda bağırıyor, dövüyor veya söylemek istemediğim sözcükleri kullanıyorum. Kendimi bu konuda çok kötü hissediyorum, çünkü kızlarım benim dediklerimi yapmıyorlar. Büyük kıza bir şey dediğimde bana karşılık veriyor, küçüğü ise çok inatçı buda beni çok kızdırıyor. Ayrıca geçirdiğim sorunlardan dolayı tedirginlik yaşıyorum. Bu konuda çözüm var mı? Kızlarım laf dinleyen kişiler olarak yetiştirmem için ne yapmalıyım? Daha sabırlı olabilmem için ne tavsiye edersiniz?

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

Şüphesiz genel olarak çocukların terbiyesi, özellikle kızların terbiyesi Allah'ın tevfiki gerektiren bir hususdur. Eskiden şöyle bir deyim vardı: " Terbiye babadandır, salih olmak Allah'tandır". Adab Şer'iye İbn Muflih 3/552

Bu deyim, çocuk terbiyesinde çok önemli bir kuraldır. Nitekim bazı babalar eğitim tecrübesiyle, üstün zekasıyla ve kişisel yetenekleriyle çocuğuna terbiye verebileceğini zannediyor.

Babalar, çocuklarını en kaliteli okullara göndermekle, en üstün eğitimi vermekle veya toplumun en elit tabakasındaki kişilerle buluşturduğunda çocukların gönüllerine hakim olacağını ve davranışlarını kontrol altına alacaklarını sanıyorlar. Ancak bu, çok yanlış bir düşüncedir.

Evet, tabiki anne ve babalar ellerinden gelen her türlü faydalı eğitim metotlarını uygulamak zorundadırlar. Fakat bu konuda ki yanlış düşünce, anne ve babaların sadece bu metotlara itimat etmeleridir.

İnsan, kendisine bırakılırsa sapıtır. İnsan sadece kendi bilgilerine teslim dayanırsa zelil olur. İşte peygamberimiz Allah'ın elçisi olmasına rağmen yüce Allah onun hakkında şöyle dedi: "Şüphesiz sen sevdiğin kimseyi doğru yola iletemezsin. Fakat Allah, dilediği kimseyi doğru yola eriştirir. O, doğru yola gelecekleri daha iyi bilir." (Kasas/ 56)

"Bir örnek daha verecek olursak Nuh aleyhisselam oğlunun kafirlerle birlikte olmasına engel olamamıştır."

"Nûh rabbine şöyle seslendi: "Ey rabbim! Şüphesiz oğlum da ailemdendir. Senin vaadin elbette haktır. Sen hâkimlerin en âdilisin" dedi.

Allah buyurdu ki: "Ey Nûh! O senin ailenden değildir. Çünkü onun yaptığı iyi olmayan bir iştir. Sakın hakkında bilgi sahibi olmadığın bir şeyi benden isteme! Ben cahillerden olmayasın diye sana öğüt veriyorum."

Hud/45-46

Bu nedenle Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem, her sabah ve akşam şöyle dua ederdi:

Ey Hayy Ey Kayyum olan Allahım! Rahmetinle Senden yardımını isterim
Benim bütün işlerimi, hal ve hareketlerimi düzelt. Beni bir göz kırpması kadar bile olsun nefsime bırakma! (Hakim, Elbani sahih demiştir. (Sahih el Cami/5820)

Ey Allah'ın kulu! Zamanımızda babaların çoğu şu anlamdan gafildirler: "Çocuk terbiyesinde sadece kendimize güvenmememiz lazım, sadece bilgimiz ve anlayışımıza dayanmamak gerekir. Bilakis sağlam direğe, korunan sığınağa, yardım edici alemlerin rabbi, Rahman ve Rahim olan Allah'a güvenmek ve teslim olmak gerekir.

Sadece biricik Allah kalplere sahiptir, kalpleri istediği gibi yönlendirir. Allah isterse kalpleri hidayete erdirir, isterse saptırır. Yüce Allah her şeye kadirdir, yüce Allah hikmet sahibi, her şeyi bilen, her şeyden haberdardır.

Bu konuda tedbir alınacak en önemli husus: inadı hikmetle sabırla karşılık vermektir. Nitekim inada

karşı inatla karşılık vermek sadece daha fazla inada sebep olmaktır.

Bu konu ipi çekme oyununa benzer, bir taraf ipin ucunu çektikçe karşı taraf ipi daha fazla çekmeye azmeder.

Anne çocuğuyla inadı bırakıp aynı şekilde karşılık vermezse, çocuk inadı bırakıp zayıf düşebilir. Böylece daha fazla bozgunculuk yapmaktan alıkonur.

Bununla birlikte genellikle inatçı çocuklar zeki olur, ve yapmak istediğine ulaşmak için hilelere başvurur.

Konuya başka açıdan bakacak olursak çocuğa; çevreden gelen sert tepkiler ve sevgisizlik, etrafında bulunan kardeş, anne, baba ve akrabalardan sürekli eleştirildiği takdirde çocuk, bir dışlanma hisseder.

Bu davranışlar çocuğu psikolojik yalnızlığa iter, toplumdan uzaklaştırır, ve şiddetli bir şekilde intikam hissine sahip olur. Nitekim bu tepkiler inat olarak ve şiddet içeren davranış ve sosyal kurallarına karşı başkaldırı olarak görülmektedir.

Bu durumda çözüm olarak çocuğun hilekarlık ve uyanıklık davranışlarına karşı affedici ve görmemezlikten gelmektir. Çocuğun dışlanma hissine karşı şefkat ve yumuşaklıkla karşılık vermektir. İnatçı davranışına karşı sevgiyle ve onu düzeltmeye yönelik samimi çabalar göstermektir. Aynı zamanda terbiye disiplini göz önünde bulundurulacak ve hiçbir şekilde çocuk bir denk olarak görülmeyecektir.

Çocuğu kontrol etmek, ancak iki şeyden sakınıp ve iki şeyi yapmaktan geçer.

Sakınılması gereken iki şey: Sözel kötüleme, fiziksel şiddet.

Yapılması gereken iki şey ise: sözel kapsayıcılık, fiziksel kapsayıcılık.

Bunun açıklaması şu şekildedir:

Sözel kötüleme, hakaret edici sözcüklerle olur. Nitekim yapılan işe değil çocuğun bizzat kendisine

yöneltilen sözcüklerdir: örnek olarak onu ihmalkarlık, yalancılık, inatçılık vb. kötü sözcüklerle nitelemektir.

Ancak bu olumsuz durumlarda yapılması gereken şudur: olumsuz nitelemeyi sadece eyleme yönlendirmekle birlikte çocuğun kişiliğini eylemin zıddı ile güzel vasıflarla nitelemektir.

Çocuğu ihmalkar sözcüğü ile nitelemek yerine: “Sen düzenli bir çocuksun neden ihmal içeren bir davranış yapıyorsun?”

Yalancılıkla nitelendirmek yerine: “Sen doğru söylersin neden doğru olmayan bir şeyi söylersin?”

“Sen çok kabasın” yerine: “Sen çok yumuşak huylu birisin, neden kardeşini dövüyorsun? Vb.

Vücuda şiddet ise, çocuğa yapılan intikam ve acı vermek amacıyla yapılan eylem olup onu şeriatın izin verdiği ölçüyü aşarak dövmektir. Nitekim şeriatın izin verdiği dövmenin üç basamağı bulunmaktadır:

En düşüğü terbiye edici şekilde dövmektir. En ileri derecesi had (yapılan suçtan dolayı) açısından dövmektir, ortası ise tazir olarak (hafif suçlardan dolayı ceza) dövmesidir.

Suça karşı uygulanan “had olarak” dövme (en ileri derecede olan dövme) şekline bakılırsa bu cezayı hafifleten bir çok şeri kriterlerin olduğunu göreceğiz. Öyleki günümüzde anne ve babalardan meydana gelen dövmelerden daha hafif olduğu görülecektir.

Fıkıh alimleri şöyle dediler: Güçlü ve sağlıklı olan suçlu, suçtan dolayı vurulduğu zaman, orta bir değnek ile, ne taze ne de çok kuru bir sopa veya değnek ile vurulacak, sopa ne acıtmayak kadar hafif ne de yaralayacak kadar ağır olmaması gerekir.

Ayrıca vurma işlemini yapan kimsenin koltuk altı beyazlığı görülecek şekilde kolunu başının hizası üzerine kaldırmaması gerekir. Ayrıca vurmayı vücudun her tarafına yayması gerekir. Bununla birlikte vuran kişi; vurulan kişinin baş, yüz ve avretinden sakınması gerekir.

(İbn Abidin Haşiyesi: 3/147, Zerkani 8/114, Ravda 10/172, Muğni 8/313-315)

Celd yani suça karşı verilen cezada bu kriterler şart koşulmuşsa ki bu ceza vurmanın en üst basamağıdır. Terbiye için yapılacak vurmanın şekli nasıl olmalı?

Terbiye için vurmak Kur'an-ı Kerim'de şöyle geçmektedir: "Allah'ın, (iki cinse) birbirinden farklı özellik ve lutuflar bahşetmesi ve mallarından harcama yapmaları sebebiyle erkekler kadınların yöneticisi ve koruyucusudurlar. Sâliha kadınlar Allah'a itaatkârdır; Allah'ın korumasına uygun olarak, kimsenin görmediği durumlarda da kendilerini korurlar. (Evlilik hukukuna) baş kaldırmasından endişe ettiğiniz kadınlara ögüt verin, onları yataklarda yalnız bırakın ve onları dövün. Eğer size itaat ederlerse artık onların aleyhine başka bir yol aramayın; çünkü Allah yücedir, büyüktür. Nisa/34

Kurtubi Rahimehullah tefsirinde (5/172) şöyle dedi: "Bu ayette vurmak, yaralamayan terbiye vurmasıdır. Bu vurma; kemik kırmayan, yaralamayan bir terbiye edici bir vurmadır.

Nitekim bundan amaç islah etmektir başka bir şey değildir.

Şüphesiz vuran kişi, karşı tarafı öldürürse tazminat öder.

Aynı şekilde terbiye edici hoca Kur'an öğrencisini öğretirken bu kriterlere uyması gerekir.

Muslim Sahihinde şöyle geçmektedir: "Ey insanlar! Kadınların haklarını gözetmenizi ve bu hususta Allah`tan korkmanızı tavsiye ederim. Siz kadınları Allahın emaneti olarak aldınız ve onların namusunu kendinize Allahın emri ile helal kıldınız. Sizin kadınlar üzerindeki hakkınız yatağınızı hiç kimseye çiğnetmemeleri, hoşlanmadığınız kimseleri izniniz olmadıkça evinize almamalarıdır. Eğer gelmesine müsaade etmediğiniz bir kimseyi evinize alırlarsa hafifçe dövüp sakındırabilirsiniz."

Muslim Rahimehullah şöyle dedi: İbn Abbas'a hafif vurmak ne demektir? Sorduğumda. Şöyle cevap verdi: Misvak vb. şeylerle vurmaktır.

Tabari tefsiri

Fiziksel veya sözel şiddete alternatif olarak kabul gören ceza, mahrum bırakma cezasıdır. Ancak bu mahrumiyet sınırsız olmaması gerekir.

Örnek olarak 10 dakika oyun oynamayı yasaklamak, terbiye edici bir ceza olmasıyla birlikte psikolojik bir cezadır. Bu konuda amaç çocuğun davranışını düzeltilmesidir.

Çocuğu ceza sandalyesi üzerine oturtmak, yaşına göre süre belirlemek (10 yaş = 10 dakika) aynı şekilde mahrumiyet cezasıdır.

Çocuğun günlük harçlığından kısmak, aynı şekilde terbiye edici cezalardan sayılır.

Ancak çocuğu bir gün veya daha fazla süreyle oyundan mahrum etmek, veya tamamen harçlığını kesmek onu cezaya alıştırmaktır. Bu durumda çocuk bu cezaların tekrarı ve sınırsız cezalarla suç işlemeye alışır. Ve söz bulunabilecek alternatiflere yönelir.

Aynı şekilde çocuğun hanesine yıldız ekleme veya eksiltme işlemi çok etkilidir.

Yaptığı her olumlu işte bir yıldız eklemek, yaptığı olumsuz davranışa karşı yıldız eksiltmek yararlı olacaktır.

Bu yıldızların toplamı için bir takım kurallar belirlenir. Örnek olarak 10 yıldıza ulaşıldığında bunun karşılığı bir hediye olur. 20 yıldıza varıldığında bir gezi veya piknik ile ödüllendirilir.

Sözel kapsayıcılık ise üç şekilde gerçekleşir:

Birincisi: sevgi sözcükleriyle sevgiyi ifade etmek. örnek olarak çocuğuna “seni seviyorum” demek.

Nitekim Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem, sevgi duygularımızı tabir etmemizi emretmiştir. Ebu Kerime el Mikdam bin Madi Keribe Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem’ten rivayet ettiğine göre şöyle dedi: “Biriniz kardeşini sevdiği zaman onu sevdiğini bildirsin”. Ebu davud 5124, Tirmizi 2392)

Bu sevgi ifadeleri, günlük olarak koşulsuz bir şekilde gerçekleşmesi gerekir. Sadece belirli günlerle veya anne ve babanın hoşuna giden davranışlara karşılık olarak sınırlı olmaması gerekir.

İkincisi: en ufak davranışlara karşı övgü ve takdir içeren sözcükleri kullanmak, nitekim çok eleştirmek, düzenli olarak hakaret etmek, sürekli bir şekilde azarlamak, çocuğun kişiliğini olumsuz etkiler ve zayıflatır.

Üçüncüsü: destekleyici ve teşvik edici sözcükler sarf etmek. Zira bu sözcükler özel yeteneklerinin gelişiminde, genel aktivitelerini geliştirmesi ve psikolojik olarak gelişmesinde çok etkilidir.

Fiziksel kapsayıcılık ise üç şekilde olur:

Birincisi: günlük ve düzenli olarak çocuğa sarılmak, her hangi bir eylem veya belirli bir davranışa bağlı kalmaksızın çocuğa sarılmak.

Şüphesiz kucaklaşmanın çocuk duygularının istikrarı ve dengelemesinden tedirginliğin giderilmesinde çok büyük rolü bulunmaktadır.

İkincisi: vücuda pozitif olarak dokunmak: Ellerini saçlarının üzerinden gezdirmek, kollarını omuzlarına koymak gibi.

Üçüncüsü: Manevi ve duygusal ortaklık.

Çocukların yaptıklarını aktivitelere ve özel yeteneklere beğeni bir gözle bakmak ve ilgilenmek. Onların oyunlarına ve sevinçlerine katılmak. şakalarına ve ciddiyetlerine itibar etmek.

Konumuzu insanların en hayırlısı olan Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem çocuklarla yaptığı bir davranışla sonlandırmak istiyoruz.
Enes bin Malik Radiyallahu anhu şöyle dedi: Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem insanların en üstün ahlakına sahipti. Bir gün bir ihtiyaç için beni bir yere gönderdi. Bende vallahi gitmiyorum dedim. Ama içimde Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem'in emrettiği yere gideceğimi geçirdim. Çıktım çarşıda oynayan çocukların yanından geçerken bir kişi başımı arkamdan tuttu, baktım ki Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem gülüyor ve şöyle dedi: Ey Uneys sana emrettiğim yere gittin mi? Dedim ki: Evet, ben şimdi gidiyorum. (Muslim/2310)

Yine Enes Radiyallahu anhu'dan rivayet edildiğine şöyle dedi: Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem'e on sene hizmet ettim bir kere de olsa beni azarlamadı, hiçbir zaman neden böyle yaptın veya böyle yapsaydın demedi (Buhari/6038, Muslim 2309)

Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem'in bir hizmetçiyle böyle yaptıysa oğlu veya kızıyla davranışı

nasıldı?

Şeddad bin Evs Radiyallahu anhu’dan rivayet edildiğine göre şöyle dedi: bir gün Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem yatsı veya akşam namazına geldiğinde Hasan veya Hüseyin’i taşıyordu, namaza durduğunda onu yere bıraktı. Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem namazda bir secdeyi çok uzattı.

Namaz bittikten sonra oradakiler sordu: "Yâ Resulallah, secdeyi uzatmış olmadınız mı?" biz size kötü bir şey olduğunu sandık veya size vahi geldiğini düşündük?

Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem: "bunlardan hiç birisi olmadı. Ancak Oğlum sırtıma çıkınca acele etmekten çekindim." (Nesai 1141)

Görüldüğü gibi bu hadiste çocukların ihtiyaçları göz önünde bulundurulmuştur. Hemde yüce rabbimizin ibadeti esnasında yapılmıştır.

Yüce Allahın çocuklarımızı islah etmesini temenni ederiz. Allah bizi onlarla en güzel şekilde davranmamızı muvaffak kılsın. Allah bizi kendi rızası doğrultusunda davranmamızı ve emanetlere riayet etmemizi muvaffak kılsın.

En iyisini Allah bilir.